İLKOKULDA GÖRME VE İŞİTME SAĞLIĞININ ÖNEMİ AÇISINDAN TÜRKÇE ÖĞRETİMİ KİTABININ İNCELENMESİ[1]

Mustafa EROL*, Mustafa YEŞİLYURT*

**Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı, İstanbul/TÜRKİYE*

Özet

Bu çalışmanın amacı okuma yazma ve diğer derslerin öğretiminde görme ve işitme ile ilgili yapılmış çalışmaları değerlendirmek, görme ve işitme organlarının öğrencilerin akademik başarılarındaki önemini ortaya koymaktır. Araştırmanın verileri doküman incelemesi yolu ile elde edilmiştir. Araştırmada ilgili literatür taranmış (Türkçe Öğretimi kitabı bağlamında), görme ve işitme ile ilgili çalışmalar okuma ve yazma bağlamında değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonucunda görme ve işitme kusurlarının okuma ve yazma öğretiminde birinci derecede etkili olduğu, erken tanı ile tedavi edilebileceği, tedavi edilemeyen veya ihmal edilen göz ve işitme kusurlarının öğrencilerin ömür boyu görme ve işitme kaybına neden olabilecekleri belirlenmiştir. İlkokul ve okul öncesi öğretmenlerine gerekli bilgi ve becerilerin kazandırılması öğrencilerin göz ve işitme sağlığının korunmasında birinci derece rol oynayacağı düşünülmektedir. Çalışmanın sonuçları da dikkate alındığında ilkokul ve anaokulu öğretmenlerinin konu hakkında bilinçlendirilmelerinin gerektiği önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Görme, İşitme, İlkokul Öğrencileri

Abstract

The aim of this study is to evaluate the studies related to vision and hearing in the teaching of literacy and other courses and to reveal the importance of visual

[1]İncelenen kitap: Akyol, H., Temur, M. ve Erol, M. (2019). *Görme, işitme sağlığı ve ilk okuma ve yazma sürecindeki önemi*, (Ed. Akyol, H. ve Şahin, A.). Türkçe öğretimi. Ankara: Pegem Yayınları. (Kitabın 16. Bölümü "Görme, İşitme Sağlığı ve İlk Okuma ve Yazma Sürecindeki Önemi" incelenmiştir)

and hearing organs in the academic achievement of students. The data of the research was obtained through document review. In the research, related literature was searched (in the context of Turkish Language Teaching Book), and studies on vision and hearing were evaluated in the context of reading and writing. As a result of the study, it was determined that visual and hearing deficits are first degree effective in teaching reading and writing, can be treated with early diagnosis, and eye and hearing defects that cannot be treated or neglected can lead to lifelong vision and hearing loss of students. It is thought that providing the necessary knowledge and skills to primary and pre-school teachers will play a primary role in the protection of eye and hearing health of students. Considering the results of the study, it was suggested that primary and kindergarten teachers should be made aware of the subject.
Key Words: Vision, Hearing, Primary School Students

GİRİŞ

Toplum sağlığının korunması ve geliştirilmesi açısından hastalıkların erken dönemde tespit edilmesi büyük önem taşımaktadır. Sağlık taramaları bu konuda oldukça başarılı sonuçlar vermekte ve ucuz, etkili ve güvenli bir şekilde geniş hedef kitlelerine ulaşmayı kolaylaştırmaktadır. İlkokul çağı çocuklarının başarısızlıklarının birçok nedeni bulunmaktadır. Bunların bazıları çevreden, bazıları ise öğrencinin yetersizliklerinden kaynaklanabilmektedir. Öğrencinin yetersizliklerinden kaynaklanan en önemli sorunlar asrında görme ve işitme sorunları gelmektedir. Başarısızlık sadece akademik olarak kalmayıp öğrencinin sosyo-psikolojik yönden de etkileyebilmektedir. Bu dönem çocuklarında görme ve işitme kusurları zamanında tedavi edilmediği için kalıcı görme ve işitme bozukları oluşa bilmekte ve öğrencilerin eğitim hayatı tehlikeye girebilmektedir. Bu nedenle ilkokul çağındaki çocuklarda görme ve

işitme sağlığının sağlanması ilkokul öğretmenlerine düşen görevler arsındadır (Akyol, Temur ve Erol, 2019).

Ülkemizde özellikle kırsal kesimde fazla belirgin olmayan görme bozukluklarının kişi tarafından pek farkına varılmaması nedeni ile erken dönemde bu bozuklukların tespiti oldukça güçtür. Buna karşın görme sorunlarında erken tanı çok önemlidir. Birincil göz bakımının temel amacı, önlenebilir göz hastalıklarının ve görme bozukluğunun görülme sıklığını azaltmaktır. Göz hastalıklarının ve yaralanmaların önlenmesi, beslenme ve göz sağlığı güvenliğine odaklanarak toplum eğitimi yoluyla gerçekleştirilebilir. Etkili bir birincil ve koruyucu göz bakımı programı, topluluğunuzu gözlerle ilgili sorunları tanımasını ve önleyebilmesini sağlayabilir. Okul sağlığı hizmetleri; öğrencilerin sağlığını korumak ve sağlık problemlerininim tespit etmek amacıyla yürütülmektedir. İleriki yaşlarda daha büyük sorunlara neden olmaması açısından temel eğitim çağındaki sağlam öğrencilerde göz ve işitme taraması yapılmalıdır. Bu şekilde okuma yazma öğretiminde ki göz ve işitme sorunları en aza indirilebilir (Akyol, Temur ve Erol, 2019).

Etrafımızda olup bitenlerle ilgi pek çok bilgiyi, renkleri, şekilleri, dokuları ve hareketleri beynimize gönderdiği sinyaller sayesinde algılamamızı sağlayan göz, insanlar için en önemli duyu organlarından biridir. Günlük hayatta yaptığımız hemen her şeyi gözler sayesinde gerçekleştiririz (Balun, 2008).

Kırağ ve Bayık Temel, (2016) yapmış oldukları '*İlkokul Çağı Çocuklarda Görme Taraması ile Göz Sağlığı Sorunlarının Belirlenmesi'* adlı makale çalışmalarında Tarama sonuçlarına göre toplam 100 öğrenci şüpheli olarak saptanmıştır. Önceden kırma kusuru tanısı almış 31 öğrenci araştırmanın dışında tutulduğunda, %8 oranında kırma kusuru şüpheli olgu, önceden şaşılık tanısı almış 7 öğrenci araştırma kapsamı dışında tutulduğunda %4.5 oranında şaşılık şüpheli olgu ve %3.2 oranında renk körlüğü şüpheli olgu saptandı. Renk

körlüğü şüpheli olguların erkeklerde kızlara göre daha yüksek oranda görüldüğü saptandı Araştırma sonuçlarına göre şüpheli olarak saptanan tüm olgular hekim tarafından muayene edilmiştir. Tarama ve hekimin muayene sonuçları arası uyum değerlendirildiğinde; kırma kusurlu olguların %68'inin, şaşılık şüpheli olguların %82'sinin, renk körlüğü şüpheli olguların %71'nin doktor muayene sonuçlarıyla da uyumlu olduğu görülmüştür. Sonuç olarak araştırma bulgularına göre okulda görme taramaları ile göz problemleri erken dönemde tespit edilebileceği ve bu kusurların azaltılabileceği bulunmuştur.

Yaramış ve Karataş (2005) yılında yapmış oldukları araştırmanın sonucunda öğrencilerde kırmızı ve/veya benekli konjonktiva, okumada zorluk, şaşılık, kitabı göze yakın tutma, gözü fazla ovalama, gözde sulanma, nistagmus, renk görme bozukluğu, baş ağrısı gibi bulgular saptanmıştır. Yaş grupları arttıkça enfeksiyon belirtisi ve görme kusuru görülen öğrenci sayısında da artma olduğu belirlenmiş, yapılan istatistiksel değerlendirmede yaş ile görme kusuru arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Ayrıca baş ağrısı daha çok görme kusuru olan öğrencilerde görülmüştür. Göz hastalıkları belirtileri ve görme kusuru olduğu belirlenen öğrenciler, sınıf öğretmeni, rehber öğretmen ve okul idaresi ile görüşülerek sağlık kuruluşlarına yönlendirilmiş ve bizim sonuçlarımıza benzer sonuçlar elde edilmiştir. Ayrıca Araştırmamızda gözlük kullanan öğrencilerin gözlükleri takılı iken yapılan görme muayenesi sonucunda %48.2'sinin uzağı görmede zorluk çekme durumlarının devam ettiği belirlenmiştir.

Işıklı, Kalyoncu, Metintaş ve Aslantaş, (1997) hem erkeklerde, hem de kızlarda yaş ilerledikçe kırma kusuru şüphesi artmaktaydı. Cinsler arasında kırma kusuru bakımından anlamlı bir fark bulunamadı. Gözlük kullanma oranı kızlarda erkeklerden ve 12-17 yaş grubunda, 6-11 yaş grubundan anlamlı derecede yüksek bulundu. Erkeklerin %5.5'inde, kızların ise %0.8'inde renk

körlüğü tesbit edildi. Görme taramalarının durum saptama çalışmaları niteliğinden kurtarılıp, gerekli olguların tedavisi ile ilgili olanakların da sağlanması ve renk körü olan çocukların okul ve ailelerine bildirilerek meslek seçimi konusunda yönlendirilebileceği vurgulandı.

Wedner, Ross, Balira, Kaji ve Foster, (2000). 'Tanzanya'nın kırsal kesimindeki ilkokul çocuklarında göz hastalıklarının yaygınlığı' adlı yapmış oldukları çalışmada, 10 öğrencinin (% 0.7) iki taraflı görme keskinliği (görme keskinliği 6 / 12'den daha kötü) ve ek olarak 14 öğrencinin (% 1.0) tek taraflı kötü görme rahatsızlığı olduğu belirlenmiştir. Görme keskinliğine 6/12 (% 1,0), şaşılık (% 0,5) ve ambliyopiye (% 0,2) neden olan anlamlı refraktif hatalar nadirdir. Genel olarak, en yoksul okulda prevalans% 15.5 olmasına rağmen, 76 öğrenci (% 5.5) aktif trakomaya sahipti. 73 öğrencinin (% 5.3) gece körlüğü, sekizinde (% 0.6) Bitot'un lekeleri ve 11'inde (% 0.8) kornea izleri vardı. Öğretmenler tarafından yapılan basit taramalar,% 91 özgüllükle, göz ekibi tarafından iki taraflı görme yetersizliği bulunan öğrencilerin% 80'ini doğru bir şekilde belirlemiştir. Sonuç - Anlamlı kırılma hatalarının yaygınlığı, sadece bu amaç için bir okul gözü tarama programını doğrulamak için yeterince yüksek değildi. Bununla birlikte, bir programın, trahomanın yaygın olduğu alanlarda doğrulanması gerekebilir. Gece körlüğünün sık raporlarını doğrulamak ve bu yaş grubunda A vitamini eksikliğinin halk sağlığı açısından önemini belirlemek için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır.

Kasapoğlu ve Eltutar (2006) yapmış olduğu araştırmada çocuklar içinde herhangi bir göz patolojisi bulunma oranı %34.4 olarak tespit etmişler ve. 58 çocuğun ıo'unda kırma kusuru saptamışlardır. Bu çocukların % 80'inin tarama sırasında tespit edildiği saptandı. Bu durumda tüm taranan toplulukta yeni teşhis edilen kırma kusuru oranı %13,79 olarak bulunmuş ve kırma kusurlarının dağılımına bakıldığında astigmatizmanın birinci sırayı aldığı

hipermetropinin ise ikinci sırada ve miyopinin üçüncü sırada olduğu tespit etmişlerdir. Kırma kusulanın cinsiyete göre dağılımının istatistiksel olarak önemli fark göstermediği araştırmacılar tarafından belirtilmiştir.

İşitme duyusu, ses olarak adlandırdığımız mekanik titreşimleri ortaya çıkarabilme yeteneğidir. İşitmenin yanı sıra vücudun dengesinin sağlanmasında etkili ve önemli rolü olan organımız kulaktır (MEB, 2010). Dünyaya gelen her çocuk, işitme düzeneğinde ya da zihinsel fonksiyonlarında herhangi bir sorunu yoksa içinde doğduğu ve biçimlendiği topluma özgü o toplumun üzerinde anlaşma birliğine vardıkları kurallar ve simgeler dizgesi olan bir dili, bir başka deyişle anadillerini zorlanmadan edinebilmektedirler (Girgin, 2006).

Charlesworth, Charlesworth, Raban ve Rickards (2006) yapmış oldukları araştırmada işitme kaybı olan öğrencilerin okuryazarlık becerilerini geliştirmeyi hedeflemişlerdir. Bu araştırmanın sonuçları dikkate alındığında gerekli müdahale ve destekle işitme kaybı yaşayan öğrencilerin okuma ve yazama oranını artırmak mümkündür.

SONUÇ

Son yıllarda eğitim sisteminde yapılan değişiklikle çocuklar artık beş yaşından itibaren okula başlaya bilmektedirler. Buda öğretmenlere düşen görevlerin armasına neden olmuştur. Özellikle ilkokulda ve yazma safhasında öğrencilerin akademik, sosyal ve bilişsel başarılarını etkileyen her türlü soruna karşı önleyici tedbirler alınması öğretmenlere düşen en büyük görevler arasındadır. Görme ve işitme problemleri öğrencilerin okuma ve yazma sürecinde zorlanmalarına neden olan birincil sağlık problemlerini oluşturmaktadır. Öğretmenler bu tarz problemleri önceden tespit etmeli ve gerekli sağlık kuruluşlarına aileleri yönlendirmelidir. Gelecek nesillerimizin daha sağlıklı olmaları ve ileride

yaşanabilecek kalıcı işitme kaybı ve görme kayıpları için erken teşhisin önemini unutmamaları gerekmektedir (Akyol, Temur ve Erol, 2019).

ÖNERİLER

İlkokul dönemi göz ve işitme sağlığı açısından kritik bir öneme sahip olduğundan öğretmenlerin konu hakkında bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır. Alan yazındaki çalışmaların eşliğinde öğretmenlerin okuma ve yazmaya etkisi olabileceği görme ve işitme sorunları hakkında hizmet içi eğitimler verilebilir. Görme yetersizliğinden etkilenen çocuk için sınıfta yapılacak çevre düzenlemesi çok önemlidir. Gereken önlemler öğretmenler tarafından alınmalıdır.

KAYNAKÇA

Akyol, H., Temur, M. ve Erol, M. (2019). *Görme, işitme sağlığı ve ilk okuma ve yazma sürecindeki önemi*, (Ed. Akyol, H. ve Şahin, A.). Türkçe öğretimi. Ankara: Pegem Yayınları.

Balun, H. (2008). *İlköğretim I. kademede uygulanan görsel okuma ve görsel sunu öğrenme alanının Türkçe öğretiminde kazanımlara ulaşmadaki etkililiği* (Bingöl-Elazığ-Diyarbakır örneği). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Elazığ

Charlesworth, A, Charlesworth, R, Raba, B ve Rickards, F. (2006).Teaching Children with Hearing Loss in Reading Recovery, *Literacy Teaching and Learning, 11*(1), 21-50.

Işıklı, B., Kalyoncu, C., Metintaş, S., Aslantaş, D. (1997). 6-17 yaş okul çocuklarında kırma kusuru ve renk körlüğü. *Sted, 16*(7): 95- 100.

Kasapoğlu, E., Eltutar, K. (2006). S.B. İstanbul Eğitim ve Araştırma Hastanesi Kreşinde Yapılan Göz Taraması Sonuçları, *İstanbul Tıp Dergisi*, *2*,11-13.

Kırağ, N., Bayık Temel, A. (2016). İlkokul Çağı Çocuklarda Görme Taraması ile Göz Sağlığı Sorunlarının Belirlenmesi, *F.N. Hem. Derg*, *24*(1): 10-15.

Wedner, S. H., Ross, D. A., Balira, R., Kaji, L., Foster, A. (2000). Prevalence of eye diseases in primary school children in a rural area of Tanzania. *British Journal of Ophthalmology, 84(11*): 1291- 1297.

Yaramış, N., Karataş, N. (2005). Nevşehir il merkezinde ilköğretim çağındaki çocuklarda göz hastalıklarının tespit edilmesinde hemşirenin rolü. S*ağlık Bilimleri Dergisi (Journal of Health Sciences), Hemşirelik Özel Sayısı,* 45-53.